

Z kroniki naukowej

V KONFERENCJA KOMISJI HISTORYCZNEJ POLSKO-NIEMIECKIEJ

W dniach 16—19 lutego b. r. w Erfurcie (NRD) odbyły się obrady V konferencji Komisji Historycznej Polsko-Niemieckiej. Pierwszy dzień obrad poświęcony był dyskusji na temat „Niemiecka socjaldemokracja a kwestia polska”. Dyskusji poddano całość zagadnienia, od ostatnich dziesięcioleci XIX w. do czasów najnowszych. Ze strony polskiej referentami byli: B. Szerer, H. Zieliński, B. Dopierała (głos dyskusyjny nieobecnego red. B. Rakowskiego złożono do protokołu). Ze strony niemieckiej: J. Ullmann, F. H. Gentzen, J. Schmerbach, F. Schmidt. W bardzo ożywionej dyskusji, która rzuciła wiele nowego światła na omawiane zagadnienie, wykazując zarazem potrzebę dalszych szczegółowych badań, zabierali głos niemal wszyscy uczestnicy obrad. Mimo pewnych różnic zdań osiągnięto zasadniczą zgodność w ocenie antypolskiego stanowiska pravicowego kierownictwa SPD.

Obradom przewodniczyli w toku całej konferencji kolejno: prof. K. Piwarski i prof. G. Schilfert.

Następne dni zajęły obrady Komisji poświęcone sprawom organizacyjnym. Członkowie sekcji polskiej i niemieckiej Komisji wymienili wzajemne informacje o najnowszych publikacjach historycznych w obu krajach oraz o zamierzeniach wydawniczych na najbliższą przyszłość. Dokonano również przeglądu dotychczasowych prac Komisji i ustalono jej zadania na okres następny. Obrady prowadzono na plenarnych zebraniach Komisji, jak też w trzech podkomisjach: archiwalnej, śląskiej i pomorskiej (nowo zorganizowanej). Rezultaty obrad Komisji — jeśli chodzi o ważniejsze ich momenty — zostały zamieszczone w protokole końcowym Komisji, który załączamy.

Po zakończeniu obrad Komisji uczestnicy jej zapoznali się z zabytkami historycznymi miasta Erfurtu. Zostali następnie przyjęci w ratuszu przez władze miejskie. Przy tej okazji przewodniczący sekcji polskiej złożył podziękowanie władzom miejskim za umożliwienie obrad Komisji w murach starego miasta Erfurtu, w którym rozgrywały się wielokrotnie w ciągu dziejów ważne wydarzenia historyczne, oraz podziękował za serdeczną gościnność.

Protokół końcowy V konferencji Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej

W dniach od 16 do 19 lutego 1959 r. odbywała się w Erfurcie V konferencja Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej. Wzięli w niej udział ze strony polskiej:

Prof. dr K. Piwarski, jako przewodniczący

Prof. dyr. H. Altman

Prof. dr L. Grosfeld

Prof. dr B. Leśnodorski

Prof. dr J. Pajewski

Prof. dr K. Popiołek

Prof. dr J. Gierowski, jako sekretarz

oraz jako goście mgr B. Dopierała, dr B. Szerer, doc. dr H. Zieliński.

W skład sekcji niemieckiej wchodził:

Prof. dr G. Schilfert, jako zast. przewodniczącego

Prof. dr W. Eildermann

Doc. dr F. H. Gentzen

Dr W. Schumann

Dr H. Scheel, jako sekretarz

oraz jako goście R. Goguel, dr J. Kalisch, dr H. Lemke, dr J. Mai, dr Schettelich.

Przeprowadzona podczas V konferencji dyskusja naukowa na temat stosunku niemieckiej socjaldemokracji do sprawy polskiej przyniosła wartościowe rezultaty. Wykazała ona zgodność w ocenie SPD, która w miarę wzrostu wpływów oportunistycznym także w sprawie polskiej popierała niedwuznacznie ekspansywne dążenia niemieckiego imperializmu. Takie stanowisko cechuje prawicowe kierownictwo SPD do dnia dzisiejszego.

O przebiegu konferencji ukażą się dokładne informacje po stronie polskiej i niemieckiej w czołowych czasopismach historycznych.

Na końcowym posiedzeniu Komisji w dniu 18 lutego podjęto następujące uchwały i zalecenia:

§ 1.

Głównym punktem obrad szóstej konferencji będzie dyskusja nad określonym problemem naukowym. Dokładny jej temat ustalą się do 1 maja na drodze pisemnego porozumienia, Szczegółowy podział problematyki zostanie omówiony w czasie spotkania w Pradze we wrześniu.

§ 2.

Celem wzajemnej pomocy w pracy nad przygotowaniem podręczników uniwersyteckich wymieniane będą bieżąco gotowe projekty opracowań.

§ 3.

Prace nad zbiorem studiów do dziejów stosunków polsko-saskich dobiegają końca. Niemieckie wydanie ukaże się jako pierwszy tom wydawnictw Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej w r. 1959. Będzie ono poprzedzone wstępem pióra obu przewodniczących.

§ 4.

Jako drugi tom tego wydawnictwa planuje się zbiór studiów poświęconych stosunkom polsko-niemieckim w okresie 1795—1918. Na spotkaniu wrześniowym w Pradze obie strony przedstawią konkretne propozycje co do zestawu artykułów.

§ 5.

Wspólna praca nad działalnością Ostmarkenverein czyni dalsze postępy. Dąży się do tego, by do r. 1960 zostały przygotowane dwa tomy odnoszące się do tego problemu.

§ 6.

Do 15 kwietnia powinno być przygotowane wydanie dokumentów do historii powstania granicy na Odrze i Nysie. Celem okazania bezzwłocznej pomocy strona polska zajmie się wypełnieniem istniejących jeszcze luk w zakresie pewnych dokumentów i bibliografii.

Strona niemiecka dostarczy polskiej stronie dokładnej dyspozycji, by mogła przedstawić swą ocenę.

§ 7.

Obie strony wysuwają projekt zawarcia między Instytutami Polskiej i Niemieckiej Akademii Nauk umowy w sprawie wzajemnej pomocy przy pracach biblio-

graficznych. Oba Instytuty miałyby wymieniać materiał bibliograficzny, pochodzący z czasopism regionalnych i interesujący partnera.

§ 8.

Strona niemiecka przyłącza się do uroczystości rocznicowych, które mają być obchodzone w Polsce w latach 1960—1966. Jej pierwszym wkładem będzie przygotowanie artykułu poświęconego oświeceniu przez zachodniemieckich historyków problemu stosunków polsko-niemieckich w XV w.

§ 9.

Polska strona włącza się do obchodu uroczystości związanych z 10-leciem istnienia NRD; będzie się ona starać o dostarczenie referatu na odpowiednie konferencje i w miarę możliwości także napisanie okolicznościowego artykułu.

§ 10.

W związku z tymiż uroczystościami strona niemiecka przygotowuje wystawę w Polsce. W możliwie prędkim czasie zostaną stronie polskiej przedstawione bliższe projekty tak, by mogła poprzeć to przedsięwzięcie.

§ 11.

Strona polska będzie się starała pomóc Niemieckiemu Towarzystwu Historycznemu w przyjęciu go do międzynarodowej organizacji historycznej. By ułatwić wystąpienie delegacji niemieckiej w Sztokholmie, zostanie dostarczony stronie niemieckiej referat prof. Czaplńskiego, celem umożliwienia delegacji niemieckiej przeprowadzenia gruntownego przygotowania.

§ 12.

Obie strony będą starały się udzielać sobie wzajemnie informacji o przewidywanych wyjazdach historyków polskich wzgl. niemieckich do NRD wzgl. do Polski.

§ 13.

Podkomisja śląska i archiwalna oraz tymczasowa podkomisja pomorska przygwały specjalne uchwały lub zalecenia. Protokoły ich zostały przyjęte jako załącznik do protokołu Komisji tworząc jego integralną część.

§ 14.

Kontrola wykonania uchwał zawartych w tym protokole zostanie przeprowadzona na najbliższej konferencji Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej.

§ 15.

W okresie między konferencjami Komisji łączność między obu sekcjami utrzymują sekretarze.

§ 16.

Najbliższa konferencja Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej odbędzie się w styczniu 1960 r. we Wrocławiu. Porządek dzienny i odpowiednie materiały zostaną dostarczone obu sekcjom przynajmniej na 1 miesiąc przed posiedzeniem Komisji.

§ 17.

W związku ze zjazdem polsko-czechosłowackiej i niemiecko-czechosłowackiej

Komisji we wrześniu 1959 r. w Pradze odbędzie się tamże krótkie spotkanie Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej.

Erfurt, 18 luty 1959 r.

(Prof. Dr Gerhard Schilfert)

(Prof. Dr Kazimierz Piwarski)

Warto zaznaczyć, iż w pracach Komisji stopniowo coraz poważniejszą rolę odgrywają przygotowywane wspólnie wydawnictwa naukowe. Tak więc bliski realizacji jest zbiór studiów (napisanych przez historyków polskich i niemieckich) z dziejów stosunków polsko-saskich w dobie wojny północnej, który to zbiór stanowić będzie pierwszy tom wydawnictw Komisji. W przygotowaniu jest opracowanie wspólnymi siłami historyków polskich i niemieckich zbioru studiów o „hakacie”. Wcześniej zapewne doczeka się realizacji zbioru studiów do dziejów stosunków polsko-niemieckich w latach 1795—1918, zaplanowany jako tom drugi wydawnictw Komisji. Tego rodzaju wydawnictwa przyczynić się winny do poważnego wzbogacenia dorobku naukowego w zakresie dziejowych stosunków polsko-niemieckich.

K. P.

PIERWSZA SESJA KOMISJI HISTORYCZNEJ POLSKO-CZECHOSŁOWACKIEJ

W dniach od 7 do 9 kwietnia br. odbyła się w Krakowie pierwsza sesja powołanej do życia w ubiegłym roku Komisji Historycznej Polsko-Czechosłowackiej. W sesji wzięli udział członkowie obydwóch sekcji, na jakie dzieli się Komisja, a mianowicie ze strony czzechosłowackiej: prof. dr Josef Macůrek, przewodniczący sekcji (Uniwersytet w Brnie), dr Josef Kočí, sekretarz (Instytut Historyczny Cz. A. N. — Praga), i jako członkowie: doc. dr František Kavka (Uniwersytet Karola — Praga), dr Josef Kolejka (Instytut Historyczny Cz. A. N. — Brno), doc. dr Mirosláv Kropilák (Instytut Historyczny Słowackiej A. N. — Bratysława) i František Prošek (Naczelna Dyrekcja Archiwów — Praga); ze strony polskiej: prof. dr Kazimierz Piwarski (U. J.), przewodniczący sekcji, mgr Mirosław Frančić, sekretarz (U. J.) i jako członkowie: prof. dr Ewa Maleczyńska (Uniwersytet Wrocławski), mgr Józef Chlebowczyk (Zakład Historii Śląska IH PAN — Wrocław), prof. dr Jan Dąbrowski (U. J.) i prof. dr Kazimierz Lepszy (U. J.) w zastępstwie nieobecnego członka Komisji, prof. dra Henryka Batowskiego.

Ponadto, prócz pracowników krakowskich ośrodków naukowych, w sesji wzięli udział specjalnie zaproszeni naukowcy, zajmujący się problematyką stosunków polsko-czeskich (prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk i prof. dr Bronisław Włodarski) oraz dyrektor Naczelnej Dyrekcji Archiwów, Henryk Altman.

Koncepcja naukowej współpracy historyków polskich, czeskich i słowackich posiada sama swoje dzieje, uwidocznione w szeregu publikacji, wystąpień, konferencji przygotowawczych i planów. Sięgają one końca ubiegłego stulecia i przewijają się w okresie międzywojennym, zwłaszcza zaś w latach 30-tych, gdy nawet utworzono wspólną komisję. Przypomnieli o tym z własnych wspomnień prof. dr J. Macůrek i prof. dr B. Włodarski, podkreślając słusznie, że jeśli wysiłki J. Golla i J. Bidlo ze strony czeskiej i St. Zakrzewskiego i M. Handelsmana ze strony polskiej nie zostały uwieńczone powodzeniem, to przyczyna tego leżała zarówno w całokształcie ówczesnych warunków politycznych, jak i w tym, że te szlachetne wysiłki były udziałem jednostek borykających się z różnorodnymi trudnościami. Nie ma ich już na drodze nowo powstałej Komisji, choć nie oznacza to, by jej praca we wszystkich punktach była łatwa.

Podstawę do dyskusji stanowił referat przewodniczącego sekcji czzechosłowackiej, J. Macůrka „Czesi i Polacy w przeszłości. Dotychczasowy stan badań (po r. 1945)